

CIRKUSZI AKROBATIKA

Alaputatási és szakmódszertani periodika

H. Orlóci Edit: Cirkuszcikkek 2010

Periodikánk legelső lapszámában indult Maczák Ibolya sorozata, mely évenkénti bontásban adja közre a legnagyobb elektronikus napilapok cirkuszi vonatkozású cikkeiről készített segédletét¹. A vizsgálat a 2001-es évvel kezdődött, és 2010-től (utolérve a folyó naptári dátumot), már csak a téli lapszámokban jelenik meg a mindenkori utolsó teljes évről készített gyűjtése, és a következő tavaszi lapszámában – mint rendszeren – ez alkalommal is egy összefoglaló elemzést tesztek közzé az adatainak felhasználásával.

A 2010-es évről a mintába bekerült 81 cikk (melyek hivatkozási száma a továbbiakban a www.cirkusziakrobatika.hu IV./4. számozását követi)² a lelőhely alapján az alábbiak szerint oszlik meg:

Magyar Hírlap (MH)	Magyar Nemzet (MNO)	Népszabadság (NOL)	Népszava (NSZ)	Összesen
9	16	21	35	81

Bár a politikai beállítottsággal kapcsolatos összefüggések kimutatására történt legelső kísérleteimet jó ideje feladtam, most mégis szólni kell legalább egy figyelemfelkeltő megjegyzés erejéig a fenti adatsornak a nyilvánvaló és egyértelmű „balra” dőléséről.

Az újságírók nevének ABC-rendbe szedése a második táblázatban a következőképpen történik:

1. 1. oszlop: Név
2. 2. oszlop: +, ill. – jellel mutatja, hogy a szerző szerepelt-e a mintában az előző évben
3. 3. oszlop: A 2010-es évben bekerült cikkek számát adja
4. 4. oszlop: A korábbiakban használt, némileg módosított kategóriák szerinti besorolás címszavát közli az újságnév rövidítésével, ill. zárójelben a Maczák-féle segédlet sorszámával.

Apáti Miklós	-	1	Utalás: zene MH (25)
Balogh Gyula	-	2	Újcirkusz: Urban NSZ (31), Utalás: EKF Clique NSZ (47)
Barabás Béla	-	2	Utalás: EKF Freakshow, NSZ (64), Újcirkusz: C!rea NSZ (67)
Bárkay Tamás	-	1	Utalás: vurstli (49)
Bársony Éva	-	3	Újcirkusz és utalás: Soleil / Fehér tenyér NSZ (16); Utalás: zene NSZ (22); Utalás: film NSZ (53)
Bernáth László	-	1	Utalás: zene és irodalom (71)
Bittner Levente	-	1	Utalás: ókor MNO (74)
Bóta Gábor	+	5	Tradicionális: FNC Úton a bohóc NSZ (12); Újcirkusz: Urban NSZ (32); Utalás: Művészetek Völgye NSZ (43); Újcirkusz: Circolombia NSZ (61); Újcirkusz Soleil (77)
Csider István (Zoltán)	+	4	Tradicionális: Cirkuszfesztivál NOL (4); Utalás: zene NOL (26); Utalás: irodalom NOL (52); Újcirkusz: Soleil NOL (75)
Csordás Lajos	-	1	Utalás: képzőművészet NOL (13)
Dési János	-	1	Utalás: EKF Freekshow [!] NSZ (70)
Hamvay Péter	-	1	Utalás: képzőművészet NSZ (56)

Klementisz Réka	-	1	Utalás: térségi fesztiválok MNO (37)
Kontha Dóra	-	1	Újcirkusz: Soleil MH (76)
Kormos Valéria	-	1	Tradicionalis: intézmény MNO (39)
Köves Gábor	-	1	Utalás: irodalom és film NOL (60)
Makrai Sonja	+	2	Újcirkusz: Soleil MNO (78); Utalás: tánc MNO (81)
N.G.M.	-	1	Utalás: Sziget NSZ (45)
OZ	-	1	Utalás: Zene MH (8)
P. Szabó Ernő	+	1	Utalás: képzőművészet MNO (40)
Papp Sándor Zsigmond	+	1	Utalás: EKF Freakshow NOL (65)
Pethő Tibor	+	1	Tradicionalis: FNC úton a bohóc MNO (42)
R. Kiss Kornélia	-	1	Utalás: tánc NMO (35)
Rajtlik Tímea	-	1	Utalás: EKF Clique NOL (46)
Trencsényi Zoltán	+	4	Tradicionalis: Cirkuszfesztivál NOL (2); Tradicionalis: FNC Úton a bohóc NOL (15); Újcirkusz: Urban NOL (30); Újcirkusz: Circolombia NOL (73)
Tumpek Anita	-	1	Utalás: EKF (36)
Ungár Tamás	+	3	Utalás: EKF NOL (24); Utalás: EKF NOL (38); Utalás: EKF (80)
Valaczkay Gabriella	+	1	Utalás: Bimbala NOL (48)
Varga Attila	-	1	Tradicionalis: intézmény MNO (41)
Végh Alpár Sándor	-	1	Tradicionalis: intézmény MNO (72)
Vitézy Zsófia	-	1	Utalás: zene MNO (27)
Zappe László	+	1	Újcirkusz: Urban NOL (29)
ZSRZ	-	1	Utalás: EKF Freakshow MH (69)
[Matalin Dóra]	-	1	Tradicionalis: intézmény NOL (14)
[Tóth Levente]	-	1	Utalás: zene NOL (50)
[többen]	-	1	Tradicionalis: intézmény MNO (62)
-	+	28	

Utalás: EKF NSZ (1); Utalás: film NSZ (3); Újcirkusz: Urban NSZ (5); Utalás: zene MH (6); Utalás: zene MH (7); Utalás: képzőművészet NSZ (9); Utalás: tánc MH (10); Tradicionalis: FNC Úton a bohóc NSZ (11); Utalás: zene NSZ (17); Tradicionalis: intézmény NSZ (18); Tradicionalis: intézményi MNO (19); Utalás: zene NSZ (20); Utalás: képzőművészet NSZ (21); Újcirkusz: Hippodrom NSZ (23); Tradicionalis intézményi NSZ (28); Újcirkusz: Urban NSZ (33); Újcirkusz: Urban MH (34); Újcirkusz: Soleil NSZ (44); Utalás: irodalom NSZ (51); Utalás: képzőművészet NOL (54); Utalás: képzőművészet NSZ (55); Utalás: képzőművészet MNO (57); Utalás: irodalom NSZ (58); Újcirkusz: Circolombia NSZ (59); Utalás: EKF MNO (63); Újcirkusz: Soleil MH (66); Utalás: EKF Freakshow NSZ (68); Tradicionalis: intézmény NSZ (79)

Az előzőekhez képest most viszonylag könnyű volt a témák szerinti besorolás, és mindössze négy csoport elkülönítése tűnt szükségesnek az alábbiak szerint (ahol már csak a cikk hivatkozási számát adom meg).

Besorolás	Előfordulás	Előfordulások száma
-----------	-------------	---------------------

Tradicionalis intézmény	14, 18, 19, 28, 39, 41, 62, 72, 79	9
Tradicionalis műsor	2, 4, 11, 12, 15, 42, 59, 61, 73	9
Újcirkusz	5, 23, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 44, 45, 66, 67, 75, 76, 77, 78	16
Utalás	1, 3, 6, 7, 8, 9, 10, 13, 16, 17, 20, 21, 22, 24, 25, 26, 27, 35, 36, 37, 38, 40, 43, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 60, 63, 64, 65, 68, 69, 70, 71, 74, 80, 81	47
Összesen:		81

Az előző évi „bulvár” kategóriát megszüntettem, mivel gyakorlatilag csak a Cirkusz- és Utcaszínház Fesztivállal kapcsolatos cikkek kerülhettek volna ide, ám ezek az Európa Kulturális Fővárosa (EKF) vagy egyéb értékesebbnek tartott kulturális eseményre vonatkoznak, most tehát az „Utalás” csoportba kerültek.

UTALÁS

Ebbe a kategóriába kétfajta cikkcsoport került, az elsőben beszélnek (festenek, zenélnek, stb.) a cirkuszról, a másodikban ahhoz hasonló előadást mutatnak be, elemeket kölcsönöznek belőle.

1.

Itt elsőként a tudományos ismeretterjesztés körébe utalható két cikket kell megemlíteni, az ókori római játékok (74), ill. egy védett mutatóanyag kollekció bemutatásával (49).

A Maczák Ibolya megadta címszavak közül a „cirkuszábrázolás” tizenkét alkalommal kerül elő, melyek döntő többsége a képzőművészetre vonatkozik.

Chagall halálának évfordulójára emlékezve ejtenek szót a Cirkusz-sorozat költőiségéről (9), a Hincz-kiállítás kapcsán a vonatkozó szériájának hírességéről (13), és szintén sorozatot festett Márffy Ödön, akinek a Kogartban megrendezett *Szín, fény, ragyogás* c. kiállításán „szinte triptichonként” szerepelnek a cirkuszképek (40). A Szépművészeti múzeumban megrendezett Botero-tárlatról szólva úgyszintén említik kedvelt témaként a cirkuszt (54, 55), de szempontunkból fontos lehet idézni a művész gondolatait is: „'Ahol én születtem – meséli Botero – nem volt képzőművészet, irodalom. Mindezeket a cirkusz és a bikaviadal helyettesítette' – ezért is kedvenc témája ez a világ, na meg azért, mert ebben a világban 'a festő készen kapja a költészetet' – teszi hozzá” (56).

A Jászi Galéria tematikus tárlatáról Aba-Novákot, Kondort és Vasarelyt emelik ki (57), és Wittmann Zsigmondról kiegészítő életrajzi adatként megtudhatjuk, hogy tornázott egy cirkuszban (21). A zenei tudósítások sorát a Magyar Hírlap három cikke indítja a Cabaret Medrano FNC-ben rendezett lemezbemutatójáról, elsősorban a fellépő cirkuszi produkciók miatt (6), de kiderül a szervezésről, hogy míg a bábszínházzal nem sikerült megegyezni, a cirkusszal két nap alatt aláírták a szerződést (7), és érdekes utalás történik a közönségnek a helyszín kapcsán felmerült reakciójára: „feszengenek, elvégre cirkuszba legalább egy gyereket illik vinni alibinek” (8). Az év nagy eseménye e területen Hobonak a szabvány chapiteau-ban játszott *Circus Hungaricus* c. előadása volt, melyről mind a négy napilap nagy terjedelemben (kb. 4-6000 n) számolt be. Az előzetes beharangozást követően (17) hírt adnak az énekes kölyökkorától folyamatosan tartó rajongásáról a cirkusz iránt (22), a poronszínház zseniális színész-

fájdalmas élmény (26), és Hobo elismerően nyilatkozik: „a bohóc, az artista, az oroszlánszelídítő, a műlovarnó, a zsonglőr az erejüket, az életüket, a tehetségüket mutatják be, és teszik kockára minden este, vagyis sokkal őszintébbek, mint a világ, amit közvetítenek nekünk” (27). Természetesen a színház és rockkoncert ötvözetében bemutatott cirkuszi produkciókat is méltatják a kritikusok.

Irodalmi alkotóként emlékeztek meg (bár zeneszerzőként is számon tartják őt) Szenes Iván haláláról, aki 1956-tól 1961-ig az Országos Cirkusz Vállalat varieté osztályának és szabadtéri színpadainak művészeti vezetője volt (50, 51, 52). Szilágyi György temetése kapcsán is megemlítik varieté-igazgatói múltját, és azt, hogy írt cirkusztörténetet, ám a felsorolt kötetek közül kimaradt a Szekeres Józseffel közösen jegyzett *Circus c. munka* (58).

Egy korábbi időszakból, a világlágerre lett dal, a „*Szomorú vasárnap*” szövegének írójáról megtudhatjuk, hogy élete egy periódusában utazócirkusznál saját hegedűkísérete mellett adta elő ezt a számot, s utóbb mint festő egy sor képével áldozott ennek a világnak (71).

Kortárs irodalmi utalásra is akad példa egy páros interjúban Térey János: *A cirkusz c. versének* említésével (60).

Ugyanezzel az interjúval áttevünk a film birodalmába, ahol is Jordán Adél elmondja, hogy „legutóbb az *Aglaja* című filmre kellett komolyan rákészülnöm. Jártam az artistaképzőbe, lógtam a trapézon, nyújtottam rendesen, táncórákat is vettem, mert egy cirkuszi táncosnőt alakítok”. Filmszemle keretén belül két dokumentumfilmet említenek: *A szabadulóművész apológiája* címűt, az *Utolsó előadás c. alkotás* pedig a „Circo Soluna vándorcirkusz titkát kutatja” (3). Egy másik alkalommal a rendezőt idézik: „ekkor készült *Trapé* című filmem egy hetvenéves cirkuszi légtornásról, aki 'művész' múltja előtt SS tiszt volt” (53). A játékfilmeket mintánkban a *Fehér tenyér c. művészi alkotás* képviseli, a tornászról filmszínésszé lett főszereplővel készített riportban érintve természetesen a Cirque du Soleil is (16).

A színházi kapcsolat ebben az évben gyakorlatilag meg sem jelenik, hiszen csupán a Művészetek Völgye kapcsán utalnak arra, hogy a Csínom Palkó c. etno-operettet egy cirkuszsátorban mutatták be (43).

A táncos utalásokban már kevésbé a fikció, mint inkább a produkciók megjelenése dominál. A *Presidance: Hungaryrhythm* (10, 35) csapatát két artista is kiegészíti, és talán ide lehet sorolni azt a rendezőt, aki kiskorától Jeszenszky Endrénél tanult táncolni, disszertációját a divajelenségről írta, és foglalkozik kabarétörténettel, varietével, cirkusszal (81).

2.

A cirkusszal kapcsolatba hozott kulturális események között említenek az újságok a gomba mód szaporodó fesztiválok közül egy térségit (37) és két gyerekprogramot, a SzeptEMBER Fesztet és a Vidor Fesztivált (48).

Hazánkban a 2010-es év legnagyobb művészeti-művelődési eseménye a Pécs – Európa Kulturális Fővárosa (EKF) programsorozat volt. Az ezen belül megrendezett Cirkusz és Utcaszínház Fesztivál szerepel valamennyi általános híradásban a beharangozástól az összefoglalóig (1, 24, 36, 38, 80), kiemelten pedig két előadás kerül reflektorfénybe. Az augusztusban bemutatott *La Clique* „ötvözi a kabaré, a cirkusz, az új burleszk és a kortárs varieté műfaját” (46), a show közepén perzselő erotikájú, ugyanakkor elsőrangú színészi eszköztárat felvonultató vetkőző számmal (47). Novemberben mutatták be a törpéket is felvonultató *Tiger Lillies c. rémcirkusznak fordított Freak Showt*, mely előadással a NOL (65) és MH (69) mellett a NSZ háromszor is (64, 68, 70) foglalkozott.

ÚJCIRKUSZ

Az EKF „Cirkusz a színházban!” elnevezésű minifesztiválján és a Trafóban is bemutatkozott az ausztrál Circa társulat (63, 64, 65, 67), hasonlóan a Francia Cirkuszkadémia *Urban Rabbits* c. előadásához, melyről szintén több helyszínt érintve Párizsból (5), a pesti Fővárosi Nagycirkusból (29, 30, 31, 32) és az EKF-ről (33, 34) is jelentek meg tudósítások. A produkció besorolásánál perdöntő, hogy Schilling Ádám „a lehető legtisztább metaforákat” próbálta meg létrehozni, és a személyiségjegyek érdekelték őt (5), vagyis nyilvánvaló, hogy esetükben nem lehetne a tradicionális cirkusz Musil-i értelemben vett *tulajdonságok nélküli* artistáiról beszélni.

Az év legnagyobb újcirkuszi eseménye természetesen a Cirque du Soleil *Saltimbanco* c. előadásának vendégjátéka volt, amelyről valamennyi napilap nagy terjedelemben számolt be (44, 66, 75, 76, 77, 78).

Immár hagyományosnak mondható, hogy a Sziget Fesztiválon újcirkuszi produkciók is bemutatkoznak, 2010-ben az indiai radzsasztáni cirkuszt, a Kawa Musical Circust (20), valamint a Compagnie Malabart méltatták a lapok (45). A zenei eseményekről szólva is ejthettünk volna szót a Hobo-koncerten is közreműködő Hippodrom társulatról, akiket inkább a *Cirkuszi mutatóványok* c. előadásuk (23) kapcsán említettük meg.

TRADICIONÁLIS MŰSOR

a.) Bár újcirkuszi számok is megjelennek a Budapesti Nemzetközi Cirkuszfesztiválon, mindent egybevetve, ezeknek az előadásoknak a jellegét inkább tradicionálisnak lehet nevezni. Ebben az évben viszonylag kevés, csak két cikk foglalkozott az eseménnyel³, mindkettő a NOL-ban. Trencsényi a csodák ünnepének nevezi a programsorozatot, melyen – kellő malíciával fogalmazva –, „a homlokukat masszírozó esztéták olyat látnak, ami garantáltan beléjük fagyasztja a tudományt” (2). Csider István Zoltán megfigyelőkre hivatkozik, akik szerint egyre több a revüszerű és komikus szám, és cikkének végkicsengése szerint „a cirkusz hús-vér hősei valóban az életüket kockáztatják a szórakoztatásért”, érdemes továbbá teljes egészében idézni a fesztivál ikonjával kapcsolatos gondolatmenetét. „Egyetlen állatszámot kínált a Nemzetközi Cirkuszfesztivál csütörtök este, amitől a tudósító egyáltalán nem szontyolodott el, mert a legkevésbé sem szeret olyan buliba menni, amelyen a vendégek egy jól körülhatárolható csoportja szimplán kényszerből vesz részt. Vladislav Goncharov ukrán oroszlan-szelídítő számát látva viszont nem támadt ilyen érzésünk. Goncharov úgy sétált be a 7 (hét) darab hímoroszlán közé, mintha legalábbis vasárnapi sétára indulna mondjuk Kijev egyik frekventált promenádjára, felszedni a szabadnapos cseléd lányokat. Szeptéptáncot járt, kávé t kortyolt, miközben 'épp csak' mozdulatokkal instruálta az oroszlanokat. Úgy néz ki, jóban vannak. Mondjuk tényleg nem árt, ha valaki rendezettnek mondható viszonyt ápol olyasvalakivel, akinek a szám végén a szájába dugja a fejét. Nyugodtan használható a jelző: lenyűgöző” (4).

b.) A Fővárosi Nagycirkuszban bemutatott *Circolombia* c. műsornak nagyobbik felét is lehetett volna újcirkuszinak minősíteni, de még inkább egy olyan társulatnak, amelyet olykor kommunálisnak neveznek, lévén, hogy tagjai amatőrökből kovácsolódtak egybe. A NSZ előzetesként 10 fotót közöl a „Circo para todos” Alapítvány támogatásáról (59), majd Bóta Gábor ismerteti az előadást. Megtudhatjuk tőle, hogy „nem hagyományos cirkuszt csinálnak, hanem modernet”^[1]⁴, melyben a két állatszám és a bohócok nem mások, mint a „remek és egységes műsor felhígítása, populáris tétele”. Megfogalmazása szerint nincs fagyos artistamosoly, szokásos cirkuszi zene meg csicsás flitteres ruha, „láthatóan nem a rendező adta ki nekik utasításban, hogy tegyenek úgy, mintha jókedvük lenne. Lerí róluk, hogy imádják, amit csinálnak. Örömjátékosok, ha úgy tetszik, foglalkozásuk szenvedélybetegei”. A tétélesen felsorolt ugrások

kezdeményezésről, a műsort pedig reálisan értékeli: „nem feltétlenül tartozik a Fővárosi Nagycirkusz legelképezetőbb műsorai közé, de azért egy latinus hangulatú, sodró műsorfolyam, magába olvasztva látványos újcirkuszi törekvéseket és hagyományos mutatványok sorát” (73).

c.) Az FNC-ben 2010 nyarán futó műsor az *Úton a bohóc* címet kapta. Beharangozásként a NSZ 38 fotót közöl az előadásról (11), majd ugyanitt Bóta ismerteti korrekt módon a számokat (12).

Egy szigorú ítéző akár szentimentálisnak is bélyegezhetné Trencsényi Zoltán NOL-beli cikkének lezárását a bohócról –miként magát a kerettörténetet is a címszereplőnek az előadás elején privátból, majd a finálé után priváttá oda-, ill. visszaváltozását –, aki „utazik, hogy szétszórja a világban a jókedvet. Mert tudja: ráfér”. A cikkíró megállapítja, hogy a fesztivál kvalitásai után nemigen ugrálhattak a cirkusz vezetői, hanem a lécet meg sem próbálva átugrani, „a nézőponton csavarnak egyet”, a műsor „nem akarja szétharapni a valóság torkát, amely nagyon is a földön jár, inkább intim, mint nagyszabású, ettől aztán közel kerül a nézőhöz”. Említi az artisták nagynevű dinasztiáit [és udvariasan eltekint attól, hogy a felmenőkkel egybevetné a mostanság dolgozókat: pl. lábzsonglőr kontra tigrisidomár papa vagy quick-change kontra elefántos-zsokés nagybácsi]. (15)

Pethő Tibor az MNO-ban a bohóc átváltozásával kezdi és fejezi be cikkét, ill. beszámol természetesen az artistaszámokról is, melyek sorából egyetlen hosszabb idézetet emelek ki. „Az oroszlánok arcátlan ingerlése, eleinte vérfagyasztónak ható üvöltésük, majd a fejét az egyik leó szájába hosszú másodpercekre behelyező férfi bátorsága megszokható. Attól kezdve, hogy ideiglenesen megingott biztonságérzetünket visszanyerjük. Kérdés persze, lehet-e egy, az életét folyamatosan kockára tevő artista fölött így pálcát törni. Nyilván nem. Goncsarov ugyanis valódi művésze az oroszlánokkal való bánásmódnak. Könnyed, elegáns mozdulatai mögött nem érezzük az 'állatkínzást', amelyet oly sokszor – többségében feltehetően túlzó módon – a cirkusz szemére vetnek” (42).

TRADICIONÁLIS INTÉZMÉNY

Talán az utalások alcíméhez kellett volna elhelyezni Végh Alpár Sándor cikkét az MNO-ból, hiszen a Jászi Galéria tematikus kiállítása kapcsán idézte fel élete legemlékezetesebb cirkuszi előadását. Én azonban magát a jellegzetes befogadói attitűdöt tartom fontosabbnak: a cikkíró arról vall itt, hogy a cirkusz szexuális izgalmat is jelent számára, mivel annak idején mint a Busch Cirkusz vendégszínházára a gradin alá belógó kiskamaszt leginkább a női bugyik alól feltáruuló izgalom ragadták magával (72).

A vonatkozó hírekből a redukált belépti díjakat tartalmazó „Liget kártya” (18), valamint az FNC gazdasági vezetőjének állami kitüntetése (62) említhető meg, továbbá el kellene időzni a cirkusztörténettel (39), valamint az Ádám család egyik ágáról (41) készített interjúknál. Személyes érintettség okán ettől eltekintek, mindössze annyit állapítva meg, hogy szóba került itt a legtöbb fontos és pikareszk téma.

A külföldről származó híradások többsége „kis színes”. Türkmenisztán bogaras nemzeti vezetője az 1990-es években betiltatta a cirkuszi /valamint opera-, balett-/ előadásokat. A nyugati szórakozási formák ez idő tájt élednek újjá: „a törökök által épített cirkusz pénteki ünnepélyes megnyitóján Gurbanguly Berdimukhammedow elnök is végignézte az előadást, amelynek fellépői között voltak idomított elefántok Lengyelországból, tevék Romániából, valamint kígyók és krokodilok Ukrajnából” (19).

A további három cikkből az derül ki, hogy még mindig az elefánt számítható a tradicionális cirkusz egyik főszereplőjének. Az új-zélandi munkaügyi hatóságnál pert nyert cirkuszával szemben az elefántidomár, az indoklás szerint: „súlyos megrázkódtatást okoztak neki a szeretett állat sorsával kapcsolatban” (79). A

szemléltette az eseményeket. Végül idomítói segítségével visszaballagott a cirkuszba” (28). Nem így történt Amerikában egy afrikai elefánt esetében, aki megölte gondozóját. „Az afrikai elefántot a támadást megelőzően áramütés érte. A rendőrség szerint az Irem Shrine cirkusz munkatársa megpróbálta az állatot távol tartani az elektromos vezetéktől, de nem sikerült. Szerencsére a cirkusz az eset idején még nem volt nyitva. Az állat a balesetet megelőzően nyugodt volt, és reagált idomítója parancsaira. John Richards, a cirkusz szóvivője szerint sem volt soha probléma Dumbóval. A szerencsétlenül járt dolgozó magánvállalkozóként segített az idomárnak” (14).

1 2001: I. évf. 1.sz.; 2007: I. évf. 2. sz.; 2002: II. évf. 1. sz.; 2003: II. évf. 2. sz.; 2004: II. évf. 3. sz.; 2008: II. évf. 4.; 2005: III. évf. 1. sz.; 2006: III. évf. 2. sz.; 2009: IV. évf. 4. sz. (www.cirkuszi akrobatika.hu)

2 http://www.epa.hu/01400/01461/00014/EPA-01461_2011_4_maczaki.htm

3 2002-ben öt, 2004-ben egy, 2006-ban négy, 2008-ban pedig hét.

4 Ez a jelző az ókorival állítja szembe a ma már tradicionálisnak vagy klasszikusnak mondott műsorokat, az újcirkuszi jelenségeket inkább posztmodernnek lehet nevezni.

megjelenik minden negyedévben